

ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

С.В. Рилєєв, кандидат економічних наук

С.М. Юрій, старший викладач

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

У статті проаналізовано склад та структуру оборотного капіталу підприємств харчової промисловості Івано-Франківської області протягом 2002-2009 років, а також визначено його вплив на фінансову стійкість окремих суб'єктів господарювання та на галузь у цілому. Окреслено основні напрямки покращення фінансової стійкості галузі на мікроекономічному, галузевому та регіональному рівнях.

Ключові слова: харчова промисловість, оборотні активи, власний оборотний капітал, фінансова стійкість

Харчова промисловість поряд з АПК відіграє провідну роль у забезпеченні продовольчої безпеки України в умовах подальшої інтеграції нашої держави у міжнародне співтовариство. Крім цього, дана галузь промисловості значною мірою забезпечує формування доходної частини як державного бюджету, так і місцевих бюджетів, включаючи Івано-Франківську область.

За даних умов оборотний капітал є одним з найважливіших компонентів системи державного регулювання функціонування харчової промисловості як в цілому, так і корпоративного управління окремими суб'єктами господарювання зокрема. Не останню роль у процесі формування та використання оборотного капіталу відіграє регіональний аспект, а також його вплив на фінансову стійкість як окремих суб'єктів господарювання, так і всієї галузі.

При цьому, важливим аспектом в оцінці регіональної та галузевої фінансової стійкості харчової промисловості виступає методологія фінансового аналізу окремих суб'єктів господарювання, яка достатньо висвітлена у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Л.А. Бернштейна, І.О. Бланка, Ю. Бріггема, Л. Гапенски, О.В. Єфімової, В.В. Ковальова, М.Н. Крейненої, Е.І. Крилова, Є.В. Мниха, А.М. Поддєрьогіна, Ж. Рішара, Г.В. Савицької, К. Хеддервіка, Е. Хелферта та ін.

Незважаючи на значний науковий здобуток вищезазначених вчених-економістів, необхідне подальше удосконалення методики галузевого та регіонального аналізу фінансового стану в цілому та в розрізі фінансової стійкості. Це насамперед стосується системи заходів щодо покращення фінансової стійкості, які можна поділити на макро- та мікроекономічні.

Основною метою та завданням статті є розроблення та обґрунтування пропозицій щодо зміцнення фінансового стану підприємств харчової промисловості Івано-Франківської області в розрізі фінансової стійкості, а також удосконалення методики галузево-регіонального аналізу фінансово-майнового потенціалу.

Специфіка функціонування та розвитку промислових підприємств Івано-Франківської області в цілому, і харчової промисловості зокрема, полягає у значних обсягах оборотних активів у складі їх майна (табл. 1).

Таблиця 1

Склад та структура активів промисловості та харчової промисловості Івано-Франківської області за 2002-2009 роки [1, с.21]

Показники	Питома вага на кінець року, %							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Промисловість Івано-Франківської області								
Необоротні активи	62,2	58,8	63,7	60,4	54,5	59,8	52,9	52,4
Оборотні активи	37,3	40,7	35,7	39,1	45,0	39,6	46,2	46,9
Витрати майбутніх періодів	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6	0,9	0,7
Всього активів	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Харчова промисловість Івано-Франківської області*								
Необоротні активи	52,9	48,1	46,9	51,8	44,9	35,5	20,0	23,7
Оборотні активи	45,8	50,8	51,7	47,8	53,1	62,5	77,2	75,0
Витрати майбутніх періодів	1,3	1,1	1,4	0,4	2,0	2,0	2,8	1,4
Всього активів	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* сформовано на основі статистичної вибірки Головного управління статистики у Івано-Франківській області

Статистико-економічні дослідження (табл. 1) показали, що питома вага оборотних активів у загальній вартості майна промислових підприємств Івано-Франківської області у 2002-2009 роках коливається у межах 35,7-46,9%, у той час як варіація частки оборотних активів за досліджувані періоди по

харчовій промисловості Франківщини складає **45,8-77,2%** відповідно. Тобто питома вага оборотних активів у досліджуваному регіоні в розрізі харчової промисловості перевищує **50%** у **2003-2004** та **2006-2009** роках та складає **50,8; 51,7; 53,1; 62,5; 77,2** та **75%**, що обумовлено специфікою функціонування даної галузі народного господарства в аналізованому регіоні Західної України.

Крім цього, дані табл. 1 свідчать про постійне зростання частки оборотних активів у загальній вартості майна підприємств харчової промисловості Івано-Франківської області у **2002-2009** роках (за винятком **2004-2005** років, протягом яких частка оборотних активів у загальній вартості майна скоротилася на **3,9%**).

Тому для підприємств цієї галузі проблеми організації та ефективності використання оборотних активів носять ще більш суттєвий характер, ніж для підприємств фондоемких галузей.

Оскільки оборотні активи включають як матеріальні, так і грошові ресурси, від організації та ефективності використання яких залежать не лише процес матеріального виробництва, але й фінансова стійкість підприємства.

На особливу увагу в системі оцінки фінансової стійкості заслуговує динаміка питомої ваги товарно-матеріальних цінностей (запасів) у загальній вартості оборотних активів (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінка складу та структури оборотних активів харчової промисловості Івано-Франківської області за 2002-2009 роки *

Показники	Питома вага на кінець року, %							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Товарно-матеріальні цінності	29,9	25,9	24,5	33,6	26,9	27,5	44,3	35,3
Дебіторська заборгованість	65,8	70,1	68,4	62,0	65,1	68,2	40,0	62,3
Поточні фінансові інвестиції	0,0	0,3	0,3	0,4	0,6	0,2	9,1	0,1
Грошові кошти	2,5	1,6	3,6	1,9	5,2	2,2	5,1	1,0
Інші оборотні кошти	1,9	2,2	3,1	2,1	2,2	1,8	1,4	1,2

* сформовано на основі статистичної вибірки Головного управління статистики у Івано-Франківській області

Частка матеріальних оборотних активів у загальній вартості поточних активів харчової промисловості Івано-Франківської області протягом 2002-2009 років коливається у межах від 24 до 44%. Розмах варіації частки запасів у загальній вартості оборотних активів підприємств харчової промисловості Івано-Франківської області протягом досліджуваних періодів становив 19,8%. Це частково обумовлено світовою та вітчизняною фінансовими кризами, а також погіршенням кредито- та платоспроможності окремих суб'єктів господарювання.

Фінансова стійкість визначається раціональною забезпеченістю потреб фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах. Вона характеризується системою абсолютних і відносних показників [2, с.141].

Важливий метод оцінювання фінансового стану - визначення рівня фінансової стійкості за абсолютними показниками. В основі даної методики покладено розрахунок абсолютного показника фінансової стійкості, що відображає відповідність або невідповідність (надлишок чи нестачу) джерел засобів для формування запасів, тобто величину між величиною засобів і величиною запасів. Мається на увазі забезпеченість джерелами власних і позикових засобів, за винятком кредиторської заборгованості [3, с.31].

При цьому, важливим абсолютним показником та складовою частиною визначення відносних показників координації, що характеризують фінансову стійкість, виступає наявність власного оборотного капіталу, яка визначається як різниця між власним капіталом та вартістю необоротних активів.

Оцінку динаміки абсолютних та відносних показників участі власного капіталу у формуванні оборотних активів харчової промисловості Івано-Франківської області за 2002-2009 роки наведено в табл. 3.

Дані табл. 3 показують наявність дефіциту у харчовій промисловості Івано-Франківської області протягом 2002-2009 років власного оборотного капіталу, що і обумовило від'ємне значення розрахункових коефіцієнтів. По досліджуваній області на кінець 2008-2009 років дефіцит власного оборотного капіталу склав відповідно 151079,5 та 72855,2 тис грн, у той час, як на кінець 2002 року він складав 67058,4 тис грн.

Таблиця 3

Динаміка показників частки участі власного капіталу у формуванні оборотних активів харчової промисловості Івано-Франківської області за 2002-2009 роки *

Роки	Власний оборотний капітал	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом	Коефіцієнт забезпечення запасів власним оборотним капіталом	Коефіцієнт маневреності власного капіталу
2002	-67058,4	-0,42	-1,40	-0,38
2003	-67425,9	-0,37	-1,43	-0,52
2004	-57970,1	-0,30	-1,22	-0,41
2005	-86165,7	-0,34	-1,01	-0,53
2006	-153999,2	-0,43	-1,61	-1,05
2007	-205019,2	-0,31	-1,13	-1,22
2008	-151079,5	-0,09	-0,21	-0,54
2009	-72855,2	-0,05	-0,15	-0,21

* сформовано на основі статистичної вибірки Головного управління статистики у Івано-Франківській області

Таким чином, по харчовій промисловості Івано-Франківської області у **2002-2009** роках оборотні активи в цілому та запаси зокрема на **100%** фінансуються за рахунок позикового капіталу.

Проведений аналіз показав, що харчова промисловість Івано-Франківської області знаходиться у негативному фінансовому стані в розрізі фінансової стійкості. Але при цьому зазначимо, що ці висновки є узагальненими для всіх підприємств харчової промисловості, кожен окремий суб'єкт господарювання має свої особливості та тенденції розвитку, які залежать від організаційно-правової форми, форми власності, виду економічної діяльності та рівня корпоративного управління тощо.

Систему заходів щодо зміцнення фінансового стану в розрізі фінансової стійкості підприємств харчової промисловості України в цілому та Івано-Франківської області зокрема, можна поділити на такі групи:

1. Мікроекономічний рівень – покращення організації фінансового та виробничого менеджменту окремих суб'єктів господарювання, особливо в розрізі формування та використання оборотного капіталу в цілому, запасів зокрема.

2. Галузевий рівень – створення економічних (кредитних, податкових тощо), соціальних, техніко-технологічних та організаційних передумов розвитку галузі з боку держави.

3. Регіональний рівень – забезпечення збалансованого регіонального розвитку АПК та харчової промисловості шляхом створення та реалізації кредитного, податкового, фінансового, страхового та інших стимулюючих механізмів.

Реалізація системи ефективних заходів на мікроекономічному, галузевому та регіональному рівнях повинно забезпечити розвиток харчової промисловості України та окремих її окремих регіонів в цілому і покращення фінансової стійкості підприємств, які функціонують у даній галузі зокрема.

Література:

1. Статистичний щорічник Івано-Франківської області за 2009 рік / Державний комітет статистики України. — Івано-Франківськ : Головне управління статистики у Івано-Франківській області, 2010. — 531 с.
2. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. — 412 с.
3. Єлисеєва О. К. Методи та моделі оцінки і прогнозування фінансового стану підприємств : монограф. / О. К. Єлисеєва, Т. В. Решетняк. — Краматорськ : Донбас. держ. машинобуд. акад., 2007. — 208 с.